

РАДА

ГАЗЕТА ПОЛІТИЧНА, ЕКОНОМІЧНА І ЛІТЕРАТУРНА

ВИХОДИТЬ ЩО-ДНЯ ОКРІМ ПОНЕДІЛКІВ

РІК ДЕВ'ЯТИЙ

Адреса редакції й контори:
у Київі Велика Підвальна вулиця Д. 6.
Телефон редакції 1458.
УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ НА РІК 1914

на рік	на 6 міс.	на 3 міс.	на 1 міс.	на рік	на 6 міс.	на 3 міс.	на 1 міс.
11 р. 11 м.	6 р. 11 м.	3 р. 75 к.	1 р. 11 м.	11 р. 11 м.	6 р. 11 м.	3 р. 75 к.	1 р. 11 м.

Передплату на рік можна виплачувати частками: в 2 строки: на 1 лив. 3 карб. і на 1 апр. 3 карб., в 3 строки: на 1 лив. 2 карб., на 1 мар. 2 карб. і на 1 мал. 2 р., або по 1 карб. на протязі перших шести місяц. Шлях "Ради" за кордон: на рік 11 р., 27 Корон 94 гелери на австрійську валюту; на 1/2 року—5 р. 50 к. на 1/4 року—2 р. 75 к., на 1 м. 1 р. Коли закордончачі передплачують газету через поштант, то платять за газету по ціні, виставленій для передплатників в Росії.

Передплата приймається тільки з 1-го чис. кож м. ЗА ЗМІНУ АДРЕСИ 30 КОП.

(При зміні неодмінно прикладати стару адресу).

ОПОВІСТІ ПРИЙМАЮТЬСЯ В ГОЛОВНІЙ КОНТОРІ "РАДИ" та в Центральній конторі об'явлених Т. Д. Л. і З. Метцль і Ко" МОСКВА, Писницька, 6. Ситова в о ділах цього Т. Д.: 1) в Петербурзі— Морська, П. 2) у Варшаві—Маршалівська, 130. 3) у Вільні—Большая, 78. 4) у Лодзі—Петроковська, 1 та 5) у Парижі—8, площа Біржі.

Автори рукописів повинні подавати своє прізвище і адресу. Редакція може скорочувати і змінити статті; більші статті до друку негодяться, перекладаються в редакції 3 місяці і висилаються авторам їх коштом, а дрібні замітки й дописи одразу знімаються. Рукописи, на яких не зазначено умови друку, вважаються безплатними.

З ПРИВОДУ надісланих до газети ВІРШІВ редакція не дитується.
Просять авторів додержуватись правопису "Ради".

УМОВИ ДРУКУВАННЯ ОПОВІСТОК
ЗА РЯДОК ПЕТИТУ АБО ЗА ЙОГО МІСЦЕ:

перед текстом . . . . . 30 к.
після тексту . . . . . 15 к.
"сторонні повідомлення" . . . . . 75 к.

ЗА ПЕРШИЙ РАЗ платиться ВДВІЧІ
Оповістки про пошукування праці—в Конторі редакції приймаються на льотних умовах.

Семейний театр-варьете
"АПОЛЛО"
Мерігтовська, 8. Телефон 24-84.
Улюблене місце Київлян.
Дирекція: М. М. Фелдман, Д. В. Подкин, А. Я. Вильберг.

Нова величезна Февральська програма!!!
Тільки 10 гастролів славети гейля XX століття
АРРАГО
Сенсація!!! Вперше в Київі!!! із Берлінського театру Wintergarten.
The Original Zeffons
Інтернаціональний артист. НЕЛІ ФАБІАНИ Польськ. студ. МАЛІСКА Російськ. косяк арт. ТОНІ ОЙРА Іспанська танцюр. СЕСТРИ МОРВАЙ.

АНОНС. 12 феврала відбудеться **Ювілейний бенкет** на знак 5-ти літнього існування **Театра "Аполло"**. Готується сила небувалих новин. **Подорожі в свій час.**

60 № № Найкращих артистів.
Малючі на увазі успіх ідути і далі гастролі:
Сергія Сокольського
"Танго" indian Princess "Танго" Rosliten White Decz Королівна Бриліант. Жолі Мачи Виконані Російськ народних пісень П. І. Батори. Акіта, Сілас, Помери, Тереліца, Сіреус, Лілія, Станіславська, Шерну, Реми, Вітовська, Діпрівська, Мрозівська, Гомей, Різет та багато других.
Подорожі в програмах. Малючі на увазі величезність початок ринно в 10 г. вечера.
Рем. С. Савицький.

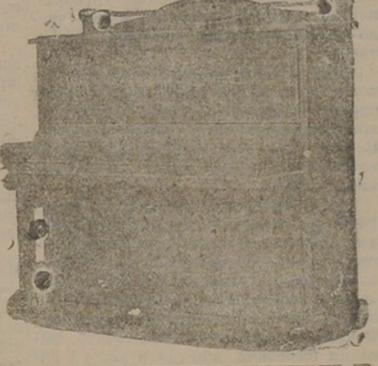
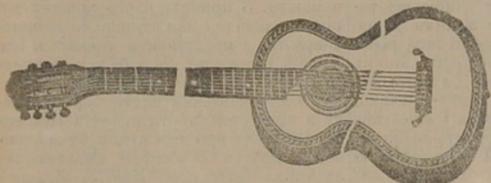
РОЯЛІ, ПІАНО ТА ФІСГАРМОНІІ

Кращих російських і закордонних фабрик, всі струнні і духові музичні струменти: скрипки, альти, віолончелі, флейти, кларнети, труби, бубни, барабани, шопітри, камертони, струни і причандали так і ноти для всіх струментів і для співу найвигідніше купити в головному депо музичних струментів і нот

Г. І. ИНДРЖИШЕКА

Київ, Хрещатик, 41, бель-етаж.

Прейскуранти висилаються по замовленню.

Театр Городського Народного Дому
Українська Група Дирекція М. К. САДОВСЬКОГО.
Сьогодні 5-го Вій фант. Февр. опер 4 д. Молода кров ком. на 4 д. У
Февр. Наймичка др. на 2 алофесом. У четв. 6-го п'ятницю 7-го
1) Вечерниці муз. карт. на 1 д. У Запо-
рожець за Дунаєм 2) Концертний відділ ранком від 10 до 50 коп.
Нахмарило ком. на 3 д. Гетьман Дорош нко істр.
Увечері Лимерівна др. на 5 д. з співами. Тарас У вівт. 11-го 1)
Бульба істор. др. на 4 Концертний відділ 3) Колядки
д. з співами 2) під орудою А. А. Кошицького

До відому
Не забаром відкриється майстерня дамського убрання
М-м. Тригубової.
В. Володимирська 45 кв. 27.
Про день одкриття буде повідомлено окремо. 68

В ХОРОЛІ
в книгарні
Л. Р. ЗАТУРЕНСЬКОГО
Продаються українські книжки і листовні картки. 47

Грим одночасно увільняється й од виконання обов'язків члена Державної Ради, бо його туди обрано представником університету; коли ж він перестав бути професором, то йому й представляти нема чого.

Характерно в цій історії те, що моментом для зведення своїх старих рахунків з проф. Гримом п. Касо вбрав саме перші дні урядування нових міністрів.

Гомовлять, що за Коковцова п. Касо ніби то не зважувався на рішучі заходи проти Грима, отже він дочекався виходу Коковцова, щоб здійснити свій замір. Така версія, очевидно, не має під собою ніякої підстави. Чому за часів Коковцова можна було перевести "реформу" лікарсько-військової академії, перемістити багато професорів, у тім числі й Грима, багатьох професорів увільнити, — а професора Грима увільнити не можна було? Безперечно, що п. Касо любісінько міг це зробити й місяці, і півроку тому. Але він не мав чого хататись. Саме тепер, коли серед міністрів одбулись такі зміни, п. Касо дійшов до думки, що можна навести останній удар. І він його наніс, довівши цим, що яких змін в урядовій політиці справді не відбулося. Той курс, прийнятий в справі народної освіти, що панував раніше, панує й тепер і, очевидно, пануватиме далі, бо про одставку п. Касо, не зважаючи на останні голосні події в його особистім житті, більше й чуток ніяких нема.

Художній театр "МИНІАТЮРЬ"
Театр Брикиної (б. Бергоцьке), дирек. А. Н. КРУЧИНІНА:
Вхід без перерви.
Сьогодні, в срезу 5 февр. тільки один день. 1) музичний шарм, який корист великим успіх. п'ясиляр. оповіданні, куплеті вин. Д-я Руденков
Лордъ Пейсахеръ куплеті вин. Д-я Шумський 2) Модня танець Паризжа **Танго** вступил Д. Леонтович 4) Нов. оргін. комед. **Такъ было,**
такъ будетъ 5) **Романси** викон. **Шарпантьє** Берс. учасць всі труппа. Почало з 7 год. в Ціні місцем звичайні квитки прод. з 6 г. в. затра 6-го феврала бенекіт В. Л. Ковсадзе—ця нова програма. Директор Д. Березовський.

СВІДЗІНСЬКИЙ
Приєм замовлень дамського верхнього зодягу. Замовлення виконуються модньо, чепуренько, добросовісно і якраз в строк. Ціни помірні.
Нестеровська вул. № 15 кв. 1. 66

Перший доказ.
Після останніх змін у раді міністрів майже всі російські часописи, не виключаючи й правих, заходились складати політичні гороскопи: що то тепер буде? яких змін треба сподіватись? У залежності від темпераменту й напрямку, гороскопи склались песимистичні чи оптимистичні, проте їх еднала думка, що якісь зміни, на гірше чи на краще, все-таки будуть. Самі тільки "Московскія Вѣдомости" не вгубили спокою й застерігали, що Росія—не Європа, де зміна міністрів веде за собою зміну політики. "У нас,— писала газета,— нема ні парламентаризму, ні конституції, й зміна міністрів є тільки зміною міністрів, отже ні про яку зміну політики не може бути й мови".

Стара московська репліція цим разом не помилилася. Хоч нові міністри ще нічим не нагадали про себе, а проте маємо вже реальний доказ, що політика попереднього "кабінету" буде також політикою нового "кабінету". Поділав про цей доказ міністр народної освіти Касо. Всі ще памятають, як кілька часу тому п. Касо показав професора й члена Державної Ради Д. Д. Грима за неприхильну до міністерства статтю про приват-доцентів, надруковану за підписом Грима в "Вѣсти Европы". Щоб не дати Гриму бути далі членом Державної Ради, п. Касо перемістив його з п'єтербургського до харківського університету.

Грим, однак, послав до харківського університету заяву, що читати лекції тепер не може, бо повинен зостатися в Державній Раді. Одночасно він зрікся й своєї професорської плати, заявивши, що доставатиме її, коли зможе читати лекції.

Здавалося б, що інцидент на цьому може вважатись вичерпаним. Як у Державній Думі, так і в Державній Раді є багато професорів, земських діячів то-що, котрі воляють виконувати свої депутатські обов'язки, а разом з тим номінально зоставляють за собою свої звичайні посади. Та інакше й не може бути, бо в противнім разі обрання на депутата повернулося б у кару для багатьох обраних, котрі по скінченні депутатства зоставились б без куска хліба.

У ВАХМУТІ "Раду" можна передплачувати у власного агента В. В. Благонадежина. Харківська вул., д. Абрамовича (до опалачиче т-во зроби. кредиту

В УМАНІ "РАДУ" можна купувати в газетному кіоску С. О. Драчівна на Миколаєвській вул.

ДАМЦА
ШУСТОВА

Грим, однак, послав до харківського університету заяву, що читати лекції тепер не може, бо повинен зостатися в Державній Раді. Одночасно він зрікся й своєї професорської плати, заявивши, що доставатиме її, коли зможе читати лекції.

Здавалося б, що інцидент на цьому може вважатись вичерпаним. Як у Державній Думі, так і в Державній Раді є багато професорів, земських діячів то-що, котрі воляють виконувати свої депутатські обов'язки, а разом з тим номінально зоставляють за собою свої звичайні посади. Та інакше й не може бути, бо в противнім разі обрання на депутата повернулося б у кару для багатьох обраних, котрі по скінченні депутатства зоставились б без куска хліба.

Однак, не так вийшло з Гримом. Цими днями професор дістав од п. Касо листа, де повідомлялося, що Грим увільняється від професури й причисляється до міністерства, бо він не читав лекцій у харківському університеті ні в осінній, ні в весняній семестрі". Увільнений від професури,

Запобіглива політика.

Вияснюється прецікава підкладка справи з школою імені С. Ф. Грушевського, що недавно виплила на поверх життя в Київі й була приписана до націоналістичних "перемог" над українством. Миський голова, д. Дьяков, бувши в Петербурзі, розвідався в міністерстві народної освіти про цю справу й виявився справді дивній річі. Виявилось, що в докладі з Києва не згадувалось, що мова мовиться про колишнього директора народних шкіл С. Ф. Грушевського не згадувалось, що Куренівську школу збудовано коштом цього Грушевського і з умовою назвати школу ім'ям жертводавця, не згадувалось, що попередній попечитель шкільної округи не тільки пристав на всі умови, але навіть сам допомагав тому, щоб школа імені Грушевського швидше почала справляти своє культурне діло. Нічого цього офіційний доклад не згадував, зате згадав інше—що "сь іменем Грушевського звязано ізвѣстное українское течение". І край... Не диво, що міністерство злякалось такої видимої небезпеки од крайнього правізна і київським націоналістам довелось святкувати дешево перемогу.

Справа досить дрібна, але надзвичайно характерна для тих перемог, на які так щастить тепер хижому націо-

налізмові. Вона показує, що нема того способу, до якого б він не брався, аби тільки напасувати супротивника, але разом робить це так нерозумно, що удар цілком не по коня, а по оголяю. І ще одна характерна риса: націоналістична фантастика знайшла собі тешилу притулок в офіційних документах і там вона фігурує вже як нестемна правда. Але досить було підійти до неї з фактом в руках, щоб уся не хитро сплетена фантастика розвіялася, як дим на повітрі.

Вона розвіялась, але чи розвіються й її наслідки—то ще велике питання. Історія з святом Шевченка, де знов же та сама вислана з брутного пальця фантастика заграла таку велику роль, що з наслідками взагалі не рахуються, що досить комусь з патентованих патріотів хчхнути, щоб в офіційних сферах зараз же почулося запобігливе — на здоровля. Чи вибде така політика справді кому-небудь на здоровля, то ще побачимо.

Ромул.

Коло Думи.

(В комісії про пресу).

В комісії про розглядів законопроектів про пресу обдубається далі обміркування карательної частини проекту. Приймають статті, що карають штрафом у 300 карб. і арештом до 3 місяців за одкриття друкарень без дозволу.

Наперекір опозиції, приймають статтю 1012, яка надає суду права закривати на строк до 6 місяців друкарні, які не подали в цензуру відоме число примірників надрукованого в них твору.

Стаття 1019, по якій книгари за поширення заборонених творів мали карати штрафом од 1 до 25 карб. за кожен проданий примірник, по поради Бенігсена змінене, визначивши максимум штрафу в 500 карб. без всякої іншої кари.

Довгі суперечки викликала стаття 1045 про додаткові кари. Приймають два пункти про право суда знищувати твори або їх частини, які суд визнав за злочинні, і забороняти відповідальному редакторові, якого визнано винуватим, право редакторства на 5 років. Одкинута право суда причияти видання назавжди або до 5 років і видавати од видання, яке тягнуть до суду застави в 3,000 карб.. Причиняти видання до внесення цього залогоу, щоб авеляти видавця й друкаря права починати нові видання й одкривати друкарні до 5 років; закравати читальні, бібліотеки й книгарні.

Стаття 275* про кару за похвалу злочинцям виключають.

Одхияють статтю, що карає за заклик до бойкоту з расових, релігійних, політичних, сосовних, економічних або особистих мотивів.

Одхияють статтю про кару за опублікування відомостей і відозв про збори на виплату штрафів, що були накладені судом або адміністрацією.

Приймають статтю, що карає за порушення правил друкування справоздань Ради арештом до 6 тижнів, а в особливих випадках—тюрмою до 6 місяців.

По Росії.

Чума в уральській області. Уральщина пережила вже п'ятий похід чуми, і цей останній був найбільш небезпечним. В 19 місяцях змерло з чуми 401 душа. По звичаю, ця страшна хвороба

Діяльність Мануйлівської „Просвіти“.

В нещодавню 26 січня відбулися загальні рокові збори членів Мануйлівської „Просвіти“, на які прибуло 24 чоловіка членів товариства і кандидатів. Головою зборів обрано було Ф. Дубового, писарем Т. Татарина. Після вибору привидиума д. Томилченка пропонує встановити встановлення пам'ять помершій письменниці Лесі Українки. Після встановлення першим розглядається питання про затвердження кандидатів у члени т-ва. Одночасно приймаються 10 членів товариства.

Писарь т-ва д. Ваощ читає доклад ради т-ва про діяльність і грошові справи т-ва за 1913 рік.

Вступаючи в життя в 1913 році, як і в попередніх роках, рада т-ва силкувалася виповняти всі ті бажання, які було висунесено на попередніх загальних зборах. Про бажання ревзійної комісії затвержено 2 лютого 1913 року, заведено реєструвати книгу майна з омілкою його заведено книгу протоколів і инше. Особливу увагу рада т-ва звертала на тяжке грошове становище т-ва, вживалося всіх заходів, яких тільки можна було вжити на роздвобок коштів. Разом з тим рада товариства по можливості відгукувалася на події загально-українського життя: вден 52 роковин смерті Т. Г. Шевченка в місцевій церкві була одправлена панакхидя, після якої присутнім роздано було плакати з життєписом письменника і книжечки його творів, 22 лютого відбувся дитячий ранок, а 4 травня великий концерт при участі хору катеринославської „Просвіти“ під орудою д. Петрушевського. Перед концертом був прочитаний Д. І. Дорошенко реферат про теоретичність Шевченка з приводу смерті М. М. Коцюбинського і М. Хв. Коварова було послано спочувачі телеграми, а з приводу смерті Лесі Українки послали листа до родини неживих. З приводу 29 роковин смерті Л. Глібова відбувся сяміовий вечір для

початку не зустріла належної одсічі; про неї довідалися тільки тоді, коли вона вже набрала ширших розмірів. Та й тоді, коли довідалися, не мали змоги зараз же стати до боротьби з нею, бо на місцях бракувало й лікарів, і потрібних речей. Вина за це падає виключно на петербурзький, центральний уряд. Виявляється, що місцева адміністрація, передбачаючи поширення чуми, завчасу відповідала про те, щоб було вжито відповідних заходів, але з Петербургу на це навіть не одповіли. А екстренні заходи були потрібні, і це цілком зрозуміло, бо кирязькі степи не мають аовсім організованої лікарської допомоги. На весь великий степ є тільки п'ять лікарських участків, та й то з трох з них нема лікарів. Все це й приводить до того, що чума легко розповсюджується. Крім цього, лікарям і лікарсько-санитарним гурткам, що прибули з Росії поводитись працювати в неможливих умовах. Шляхив ніяких. Щоб перехити з Уральська до Калмикова (250 верстов), доводилось бути в дорозі по 5—7 день, а обози з речами йшли ще довше; траплялось таке, що лікарі по скільки днів сиділи, склавши руки, дождуючись медичного приладдя, тоді як хвороба лютувала. Крім цього й сама боротьба з чумою провадилась не досить раціонально. „Те, що робилось,—казав у областній санітарно-віков навчій комісії д-р Н. Шмидт,—в більшій мірі було або невдосконаленим, або й цілком нерациональним; того, що треба, або не хватало, або його зовсім не робили“. Після того, як офіційною чума була винищена, зареєстровано новий випадок слабування на чуму. Чумні кладовища розкидано по всьому степу, і вони в свою чергу можуть бути джерелом нової чумої епідемії. Як відомо вже з телеграм, студент Барабанов, що повернувся недавно з уральських степів, занеджував на чуму. Все це свідчить що чума ще живе і треба вжити енергійних заходів, щоб остаточно винищити її й не дати змоги знов розростись до страшних розмірів. (Р.)

„Крамольні“ підручники. При підати Михайла Архангела, під предіательством В. Турішкевича, як відомо, організовано особливу комісію, котра працює над складанням нових хрестоматій для шкіл. Комісія ця, поперед ніж почати „творчу“ працю, почала „торувати собі шляхи“—доводити нікчемність і шкодливність сучасних підручників. В першу чергу Турішкевич і всі його товариші звернули свою неласкаву увагу на відомий підручник по російській історії М. Острогорського, що пережив усе більш 20 видань і допущений міністерством до викладання в школах. Шпурчаник цей, на думку Турішкевича, „розвращає“ учнів і уявляє в руках учнів зброю для поширення анти-патріотичних ідей. Далі комісія визнала „крамольним“ підручник по російській історії А. Туревича, так само ухвалений шкільним комітетом. Головна палата Михайла Архангела ухвалила скласти великий доклад не тільки про вищезазначені підручники, а й про инші, по яких вчать тепер у міністерських школах, і подати цей доклад міністрові освіти Касо „для відповідних наказів“.

Перший ювілей психо-неврологічного інституту. Цими днями психо-неврологічний інститут у Петербурзі почав 6-й рік свого існування.

За цей короткий час культурний заклад, заснований на приватні кошті працює академіка Бехтерева, проф. Гервера й инших, розрісся в велику

членів т-ва, на якому було прочитано житєпис письменника і читались його твори. З приводу 25-літнього ювілею письменницької й громадської діяльності місцевої письменниці Т. С. Сулми і з приводу 30-літнього ювілею наукової діяльності професора Д. І. Яворницького—відомого знавця запорожського краю були піднесені адреси ювілятам.

Крім цього мали відбутись концерти і вечори присвячені 75 роковинам смерті І. П. Котляревського і з приводу 40-ліття письменницької діяльності І. Франка, а також лекції про селяське хазяйство, медицину, кооперацію і инше, але не відбулись по незалежності од ради обставинах.

За прикладом минулих років, все заходами літературно-бібліотечної секції на новий рік була упоряджена „Ялинка“ для дітей.

Щоб дати розвагу членам т-ва і співробітникам, а разом з тим і спроможність ближчого знайомства між собою, було упоряджено три сяміейних вечорів, на яких виставлялись вовеліві: „Артист“, „На перші гулі“, „Миротворці“, а також відбувались читання декламаций, співів.

19 січня відбувся вечір колдков з рефератом Д. І. Дорошенка і з участю хора під орудою д. Петрушевського.

Добаючи про матеріальний прибуток, а також про духовне іховування більш широкого публіки, протягом року було упоряджено 16 вистав, а саме: „Старі сучки й молоді парості“, „Невольники“, „Артист“, „Миротворці“, „Ведмідь“, „Глятай, або ж павук“, „Бондарівна“, „Наталя Полтавка“ (2 рази), „Мартин Борула“, „Піланкі“, „Крути, та не перекуруй“, „По-над Дніпром“ (2 р.), „Зімовий вечір“ і „На перші гулі“, „Нахмарило“ і другий раз „На перші гулі“, „Наймачка“. Остання вистава відбулася в польському клубі „Огнісько“ в Катеринославі.

Ці 16 вистав дали загального прибутку 775 р. 68 к. тоб-то на круг 48 карб. 42 к., загального видатку

347 карб. 86 коп. тоб-то на круг 21 карб. 73 коп., чистого прибуку 427 карб. 82 коп., а на круг 21 карб. 69 коп.

За минулий рік засідань ради т-ва було 28, загальних зборів двоє: 2 лютого чергові і 23 червня надзвичайні, на яких між иншим було скасовано всі секції т-ва. Дійсних членів т-ва в 1913 р. було 51 чоловік, з них почесних 4.

Спочатку року рада складалася з 9 членів, а саме: Х. Сторубель—голова, Гавриленко—товариш голови, М. Ваощ—писарь, І. Чорнорот—скарбник, члени ради: В. Герус, Г. Корж, К. Сісаренко, Т. Гробовий, М. Томилченко. Протягом року вибули: І. Гавриленко, Т. Гробовий, М. Томилченко, К. Сісаренко; замість них запрошено: Т. Митруса, І. Чорного, Д. Ризоля і М. Кузьменка. З ради вибули по жеребку: Х. Сторубель, В. Герус і Т. Митрус; М. Кузьменко по заві.

Грошове становище т-ва таке: прибутки: 1) лишилося на 1 січня 1913 року—89 р. 39 к.; 2) поступило членських вкладки за 1913 рік 115 р.; 3) загального прибутку од вистав, концертів, сяміейних вечорів і дитячих ранків—930 р. 88 к.; 4) за налом будинка—56 р.; 5) жертв од ріжних осіб—27 р. 17 к.; 6) позичено в 1913 році—320 р. Разом прибутку—1,588 р. 44 к.

Видатки: 1) придбано майна—227 руб. 41 к.; 2) сторожа, освітлення, наливо і инші хазяйські трати—266 р. 3 к.; 3) трати по улаштуванню вистав, концертів, вечорів і дитячих ранків—468 р. 34 к.; 4) канцелярські, почтові і на громадські справи трати—70 р. 27 к.; 5) виплачено боргів ріжним особам—482 р. 46 к. Разом—1,514 р. 51 коп. Лишилося на перше січня 1914 року—23 р. 93 к.

Як і попередні роки, при „Просвіті“ вився продаж українських книжок, карток і инше. За рік продано на 328 руб. 22 к. Трат зроблено на 134 р. 80 коп. На 1 січня 1914 р. грошей в касі не лишилось нічого. А що на 32 р.

вищу школу, в котрій навчання провадиться цілком на європейській зразок. Перший випуск студентів в інституті одбудеться в маї й сентябрі біжучого року. В 1913 році в інститут було прийнято 1000 осіб з вищою і середньою освітою. Тепер в інституті 3,173 студенти; 78 професорів, 50 учителів, 4 лектори і 54 асистенти. Через незатвердження академіка Бехтерева президентом інститута на цю посаду обрано проф. В. Вагнера. (Б. В.)

В синоді вившено, що Петро Великий не скасував патріаршества, а тільки заснував регламент тимчасову колегію; тепер досить Височайшого наказу про скасування колегії й одновлення патріаршества.

Міський єпископа Митрофана переводять у Курськ на місце Стефана, котрий в звязку з самогубством єп. Іоаннї подляється на одпочивок.

Забаговка в ємїаданський вірменський духовний академії й старших класах семінарії й досі не припинилась. Студенти вперто вимагають увільнення з посади ректора академії, єпископа Баграта. Ректорське питання служки причиною постійних неорядків в академії. Вони захопили навіть учителів, поділивши їх на два таборо—„багратовців“ і „антибагратовців“. Забаговки студентів (а це вже друга в цім році) та ворожнеча між учителями дуже шкодить навчанню. Таке ненормальне становище в академії тягнеться певно ще довгий час, бо єп. Баграт не виявляє охоти податись в одставку.

З життя недержавних націй.

Польсько-єврейська боротьба.

Вибори у варшавському городському кредитовому т-ві закінчилися повною перемогою польського антисемітизма. Навіть по першій курії, де єврей-уповномочених було досі 60 чоловік, не пройшов ні один єврей. Таким чином у всьому кредитовому т-ві, що має біля 40 процентів членів єврей-власників будинків, не буде ні одного єврея ні в складі служущих, ні в органах т-ва. На виборах було 220 поляків і 167 євреїв. Для того, щоб прилягти до голосування всіх членів, польські антисеміти вжили надзвичайних заходів: агитували в пресі, організували кредит для тих членів, що не вносили членської вкладки чи були винні т-ву і, нарешті, по телеграфу викликали членів-поляків, що на той час не були в Варшаві. З-за кордону спеціально на вибори приїхали князь Четвертинський, граф Замойський і інші аристократи. Переказують, що поляки „Мойсеева закана“ од голосування утримали і це почасти допомогло цілковитій перемозі антисемітів.

Проекти.

З двох постанов—журі й комітету—про краший з надісланих проектів пам'ятника Шевченку треба призначити постанову комітету, який спинився на проекті роботи директора англійської художньої академії в Римі—Шіортино. Ті мотиви, які подає до свого проекту д. Шервуд (див. учорашнє число „Ради“), дуже симпатичні, але в читанню, в теорії. Що й казати—зробити постаментом могилу (курган), що її так любить народна поезія і любив сам Шевченко,—думка спасена. Але д. Шервудові довелось для горельєфів образити могилу з двох боків—і вишла не розрита і не р-зрізана, а

Обрізана могила, шос подібне до кам'яного мосту, якийсь перевал.

В ухваленому журі проект Шервуда вабить до себе сама постать Шевченка, поза могутньої людини, глибоко замисленої, але все останнє, хоч розлягається від постаті Шевченка гармонійним гроном, занадто безладне, безформнє, щоб що-небудь можна було до-ладу розбірати. Виключаючи вже такі дефекти, як великоруська „соха“ на переднім плані, взагалі трудно задовольнитись невизраним трактуванням етнографічних та історичних постатей спереду і ззаду могилу. У всякому разі широка публіка, а особливо прості люди мало що до-пуття розібрали б у тих групах. Зладка проект д. Шервуда робить вражіння якоїсь невизраної купи. І комітет мав рацію, зміняючи постанову журі.

Не можна сказати, щоб задовольнив не тільки в деталях, але і загальною проектом Шіортино. Шевченко, хоч і сидить, але робить вражіння надто високої людини; шапка заліла на потилицю, а це надає невідповідно, власне не глибокого виразу обличчю. Вниз чоловік з жінкою цінуються, а у жінки дитина на руках—річ надзвичайна для нашого побуту, тим більше, що пози присторожна, а не „родинога“ поцолунку; жінка чи дівчина на молитві теж поставлена не до-речі; з-за спини кобзаря висувається на перший план величезний чобіт якогось чичача творів Шевченка і т. д., і т. д.

Але барельєф на фасаді постаменту такої розсмішаний, такий поетичний, виконано його так тонко, легко і майстерно, що увага спиняється тільки на цьому проекті й виділяє його з гурту инших. Ближче хатка, далі кручі, стежка над Дніпром, Дніпро і далека перспектива—а над усім стелється вербова галузка, скрашаючи ріш постаменту.

Під цим барельєфом—постать кобзаря. В постаті Шевченка найбільше вабить погруддя поета, з мякими складками сорочки, якийсь симпатичне рідне людське тіло. З-заду монументу ніяких постатей нема; з правого од поета боку коло другої гілки верби—дівчина; з лівого—гопота, журавель і якийсь поста. Зладку проект робить прекраснє вражіння легкістю й гармонійністю архітектури та чистотою й майстерністю техніки.

Отже, нема власне проекта цілком доброго, але зате єсть майстер, що без порівняння вище стоїть од усіх инших конкурентів. І тепер можливо, зберігаючи загальну конструкцію пам'ятника роботи Шіортино, та цілком зберігти попередній барельєф, дати нові вказівки од комітета скульпторів, щоб він зробив те, чого бракує його проектам. Кажуть, що А. Шіортино охоче згодивсь б прийти й поробити всі потрібні зміни. Що до постаті Шевченка, то треба очевидно користуватись, коли Шіортино зробив фігуру поета в шапці й кожусі, користуватись тими портретами-фотографіями, де поет знімався в шапці та кожусі, і не брати ризок з инших портретів. Напр., в знімкові „Шевченко в гурті невідомих“ маємо прекрасну вишню позу поета і глибокий вираз обличчя.

Таким чином можна буде досягти більшої схожості з поетом та не викликати нарікань за позу, яку буде взято з фотографії. А Шевченку пози на всіх знімках повинні бути за коном для скульпторів, бо не треба забувати, що з нього був артист од природи і першорядний артист-маляр

30 к. більше трат, ніж прибутків, з боргами, так те гроші, що лишились в касі на 1 січня 1913 р. На 1 січня 1914 р. мається: бібліотека, яка складається з 660 томів на суму 580 руб. 40 к. з оправою, книжок для продажу на 452 р. 82 к., боргу на лолах 225 руб. 72 к. Разом 1,258 р. 94 к. З них треба виплатити: в кнівську „Українську книгарню“ 88 р. 30 коп., виланішннву „Український Агроном“ 47 р. 70 коп., в Катеринославську „Просвіту“ 109 р. 62 1/2 к., в кнівську „Українську книгарню“ по рахунові М. О. Богуславського 218 р. 90 к., ріжним особам за книжки, взяті на комісію—40 р. 19 к. Разом—504 р. 75 1/2 коп. Лишається чистого майна бушній літературно-бібліотечної секції—754 руб. 18 1/2 к.

Всього майна т-во має: 1) будинок—3 800 р.; 2) стільці, шафи, декорация, портрети, роаль, шарівний диктарь і инше—913 р. 35 к.; 3) реквізит, бутаторія і инші приладдя сшени—286 р. 65 к.; 4) книжки, картини і инше для продажу—452 р. 82 к.; 5) товариська бібліотека—580 р. 40 к., драматична бібліотека—57 р. 18 к. Всього товариство має майна на 6,090 р. 60 коп. Боргу за книжки і ріжним особам та інституціям—2,224 р. 75 1/2 к. Лишається в т-ва майна за винятком боргів 3,864 р. 84 1/2 к.

З приводу докладу і грошового справоздання виступає з промовою М. К. Ємець. Він говорить: „Зовнішнього боку наче все гаразд: збираються збори, затверджуються справоздання, мається на 6,000 майна, але коли придивитись до внутрішнього життя т-ва, то воно мало відрадне. При одкритті власного будинка було членів більше сотні чоловік, в 1913 році членську вкладку заплатило тільки 35 чоловік. Де ж ті сімдесят чоловік? Яка причина тому, що членів меншає? Хто винен цьому? Винні всі. Винні ми своєю інертністю, своєю недбалістю у виконанні громадських обов'язків. Більшість членів т-ва не хоче улягтись йому й одної хвилини, навіть раз на

по професії,—і подивитись, які прекрасні, вільні й вигідні його пози на всіх фотографіях!

А. Шіортино дав у своїм проекті Шевченка—лірика, поета природи, сем'ї у спогадів про минуле. Але Шевченка—активного громадянина, бурного пророка, поета руху й поривання нема в проекті Шіортино, і замисль постаті з правого боку та по-місьч дівчини з лівого можна вимагати инших постатей, що разом з кобзарем, сем'єю, природою та селом дали б повний образ творчості Т. Шевченка.

Ан. Василью.

Перед ювілеєм.

— Засідання об'єданого комітету. Позавчера в думській залі під проводом городського голови І. Н. Дьякова обдуболись засідання об'єданого комітету в справі будівлі пам'ятника Т. Г. Шевченкові. На засіданню були члени комітету: І. І. Шитковський, М. С. Синіцький, С. Ф. Русова, С. Г. Слюсаревський, В. М. Леонтович, Л. М. Старильча, Черняхівська, Н. Ф. Біляшівський, Л. М. Жебуньов, С. А. Лаврентій, А. В. Кобець, В. Г. Кричевський і п. Рашевський. Одкриваючи зібрання, гор. голова повідомив присутніх, що з наказу міністра внутрішніх справ ювілейний свят з приводу століття народження Шевченка у Києві не буде, а також в цей день не одбудуться закладні пам'ятника. Між иншим виявилось, що закладни пам'ятника не можна зробити по формальним причинам Річ у тім, що по існуючому законі, проект пам'ятника треба послати на затвердження в міністерство. Перед цим проект пам'ятника повинен ухвалити городська дума, котрим проект треба подати в художню академію. Мусьять бути зроблені малюнки площі. Усе це до 26 февраля зробити було неможна. З приводу цього комітет вирішив закладни пам'ятника не впорядковувати, а представити проект в відповідні інституції. Дали була розглянута постанова журі. Член журі художник Свтославський подав окрему думку з протестом проти проекта Шервуда. Питання про пам'ятник викликало великі дебати. В комітеті висловлювалась ціла низка осіб. Комітет більшостю голосів вирішив одмовитись од проекта Шервуда. Потім було розглянуто проект скульптора Шіортино. Комітет визнав, що проект цей може бути збулований, але з деякими змінами: підняти фігуру, переробити постаті на горельєфах. Була пропозиція, щоб проекти це раз замовити Шервудові і Шіортино, але ця „пропозиція не ухвалена. Проект Шіортино ухвалено 14 голосами проти двоєх. Проект Волнухана одкинута одголосно. Що ж торкається проекта Андреева, то визнано, що він не придатний до „постанови“.

— Члени об'єданого комітету М. Ф. Біляшівський і В. Г. Кричевський подали заяву, що вони виходять з комітету через те, що комітет ухвалив добувати проект Шіортино, який, на їх думку, не художний.

Вчора від комітету скульпторів Шіортино в Рим послано телеграму з повідомленням його, що до його проектів можна будувати у Києві пам'ятник Шевченкові.

— Усі проекти й досі виставлено у думі Багато народу оглядає їх.

— Літвядійський збори гор. ювілейної комісії. Городський голова І. Н. Дьяков сповістив предіателя городської ювілейної комісії про організації ювілею

рік не хоче прийти навіть за загальні збори. Вони гадають так: заплатив карбованця—і годі, і не чіпайте мене, вважайте за щастя, що я лічусь у вас членом. А цього не повинно бути, коли ми хочемо, щоб т-во розвивалось, виявляло свою діяльність. Коли б кожен з членів т-ва віддав йому всього по 1 годині на тиждень, то це була б величезна сила праці! Не думайте, що в товаристві для кожного не знайдеться праці—праця буде, аби тільки була охота. До праці ж, панове, до того ясного вогнику, що сяє десь в далечині!“

Після промови д. Ємяя читається доклад ревзійної комісії. З докладу збори визають, що справи велєсь правильно, на всі трати є виправдуючі документи. Закінчується доклад комісії думкою, що скасування секції надзвичайними загальними зборами 23 червня було великою помилкою в житті товариства, через це ревзійна комісія радить переглянути цю постанову.

М. К. Ємець прохає раду т-ва визають причину, на підставі яких рада т-ва запропонувала скасувати секції. Х. Сторубель дає пояснення, що скасовано секції за їх бездіяльність, що були автономними і рада не мала спроможности впливати на їх. І. Гавриленко доводять, що це неправда: в драматичній секції є інструкція, по якій в раду секції обов'язково повинен входити член ради т-ва, так само був член ради і у раді літературно-бібліотечної секції.

Неправда й те, що секції не працювали: наприклад літературно-бібліотечна секція працювала досить продуктивно, улаштуючи дитячі ранки, читання, а також продаж книжок. Що тиждень видавались книжки з бібліотеки т-ва для читання членам. М. К. Ємець, як бувший голова драматичної секції, говорить, що це було й раз в такий час, коли він, як голова і керувач секції не міг ні разу прийти на збори секції і взагалі нічого робить, бо працював на своїй посаді по всім-

Гуртові ціни всім!!!

маючи на меті ознайомити публіку і збільшити збуток ми рішили знову значно знизити ціни на грамофони і патефони і тепер наші ціни безумовно дешеві ніж в інших місцях.

Торговий до мз Полякиніз

КІВЬ, 52 ХРЕЩАТИК 52 (червоні вивіски). Оддлі: в ОДЕСІ, ХАРЬКОВІ й ХЕРСОНІ

3,000 ГРАМОФОНІВ ТА ПАТЕФОНІВ

Table with prices for various gramophone models and records, including 'Вісімнадцять рублів', 'Двадцять п'ять', etc.

Ціни по-за конкуренцією. Допускається велика розстрочка платіж. Величезний та найрізноманітніший вибір пластинок від 60 коп. Продаються з великою знижкою: піаніно, гітари, мандоліни, балайки, гармонії, скрипки і ин. муз стр.

Друкарня соц.-рев. ПЕТЕРБУРГ, 4. Охранна поліція витрусила друкарню соціалістів-революціонерів...

ПЕТЕРБУРГ, 4. Навіть представники правих і центра Державної Ради-Кобилінський, Оболенський і Зинов'єв в розмові з співробітниками газет висловлюють незадоволення з приводу увільнення проф. Гріма з професорської посади...

ПЕТЕРБУРГ, 4. Члени Д. Ради пильно обговорюють становище справ на з'їзді націоналістів. Всі зазначають, що з'їзд провалився і надії націоналістів не вдаліся.

ПЕТЕРБУРГ, 4. Членом Державної Ради Новицькому, Веберові і Покровському доручено тимчасово виконувати обов'язки товаришів міністра фінансів до заміни їх новими особами.

МОСКВА, 4. В Грозному окружний суд постановив увільнити з посади отаманів дев'ять ставниць за збільшення влади. Отамани дозволили скинути сходки козаків для відповіді на анкету депутата Караулова і для висловлення йому подяки.

ЗА КОРДОНОМ. Жарті суфражисток. ЛОНДОН, 4. З Блекберна повідомляють, що минулої ночі населення міста було перелякане дуже пострілом з гармати.

СТОКГОЛЬМ, 4. Список нового міністерства буде оповіщено завтра. По газетним відомостям Хамаршельд буде міністром-президентом і воєнним міністром, сенатор Кнутвалленберг, банкір по професії—міністром закордонних справ.

БЕРЛІН, 4. Від дасть авдвенції албанський депутат в палаці Нейвуд 6-го фебреля. Депутатія приїздить не для того, щоб просити князя на трон, а для того, щоб рекомендуватися князеві.

ЛОНДОН, 4. Принц Від прибуде і Лондон, щоб побачитись із королем в порадитись з Греєм. Греція і Болгарія. СОФІЯ, 4. Новий болгарський посол в Білграді виніс найкраще вражіння від перших зустріч з сербськими державними діячами.

БЕРЛІН, 4. Від дасть авдвенції албанський депутат в палаці Нейвуд 6-го фебреля. Депутатія приїздить не для того, щоб просити князя на трон, а для того, щоб рекомендуватися князеві.

ЛОНДОН, 4. Принц Від прибуде і Лондон, щоб побачитись із королем в порадитись з Греєм. Греція і Болгарія. СОФІЯ, 4. Новий болгарський посол в Білграді виніс найкраще вражіння від перших зустріч з сербськими державними діячами.

Театр і музика.

Українська трупа. Сьогодні в театрі М. К. Садовського иде оп. "Вія". У неділю у-вечері иде в останній раз траг. "Гетьман Дорошенко".

Бенефіс М. Садовського одбудеться в суботу, 15 фебреля, під траг. Ю. Словацького—"Мазепа" з участю бенефіціанта в ролі Войводи.

Ноктюрн М. В. Лисенка. З початку театрального сезону антрепріза Багрова маніла наше громадянство обичайною поставити в міському оперному театрі найсолідніший твір М. Лисенка оперу "Тарас Бульба".

музичної критики, припадають пилон на книгарських полицях... Позавчорашня вистава "Ноктюрна" пройшла, хоч і не блискуче, а все ж таки цілком пристойно.

Постановка улаштована була, очевидно, по ескізу архітектора В. Бібікова, уміщеному в друкованому ексземплярі Ноктюрна. Але при цьому допущені були і деякі дефекти.

В постановці ж д. Улуханова вікно зовсім не зазначається, проміння ранку постепено заглядають у хату і це значно ослабляє ефект контрасту дня і ночі.

Окрім того, на нашу думку, коли вже опера фантастична, то й освітлення можна було б надати фантастичне.

Оркестровка, зроблена д. Воячком, нам взагалі подобалася; перше місце одвело струнним і почасті духовим деревляним струнностям, що як раз відповілає загальному духові п'єси.

У п'ятиху "Ноктюрн" виставлено буде в друге. П. Муз—ко. — Художественний театр "Мініатюр".

Сьогодні иде: 1) "Лорд Пейсахер", куплети І. Руденкова, 2) Танго, 3) Сольні виступи п. Леантович, 4) ком. "Такъ было, такъ будетъ", 5) Романса, виконає п. Шарпантьє.

Лист до редакції.

Просимо шановного п. редактора дати місце цим нашим словам на сторінках "Ради".

Сумну звістку принесло нам 25 число "Ради" про увільнення олександрівською земською управою (Катеринославщина) вчителя, що виступав на з'їзді по народній освіті в оборону української школи.

Твоє горе, дорогий товаришу, то єсть наше спільне горе,—горе вчительства, що непевне й за свою долю, горе народної школи, горе й самого народа, що лишається без своєї школи!

Учителі з Волині. 18 відписів.

Дописи.

ЗІНЬКІВСЬКИЙ ПОВІТ, на Полтавщині. Зіньківський повіт, здається, самий одсталлий з культурного боку між усіма повітми Полтавщини.

Готель "Україна" в найми відає КИМ-НАТИ по міс і на добу недорого. Бульв-Кудр. 34.

Майстер БАНДУР А. Палієвський робить добані і як найкраще. Чудова мелодія! Сильний агуд! За бандур-отрим. срібну медаль. Київ, Драгомановська № 2-й кв. 7.

В. УСЕНКО. Телефон № 1695. Київ, Фундуклейвська, № 32. Склад: лабораторний, химичний, посуду, оптичний, геодезичних і метеорологічних струментів і інших причадалів. 550

Українці! свій до свого! Спеціальна майстерня воєного і цивільного зодіагу В-ВОЛОДИМИРСЬКА № 51, у дворі (проти городского театру) М. СВИНЦИЦЬКОГО.

Нове бюро похоронних процесій Миколи ЯКУБОВСЬКОГО в г. Києві, на В-Васильківській вул., в д. № 15 (під Рогозівської). Телеф. 39—50.

УКРАЇНСЬКА КРАМНИЦЯ Білизни і Галстуків Золотаренко та Авраменко Київ, Прорізна вул. № 26

До ювілею Т. Г. Шевченка Книгарня Є. ЧЕРЕПОВСЬКОГО У Києві, Фундуклейвська, 4 видала новий портрет Т. Г. Шевченка (в шапці).

НОВА КНИЖКА Шевченків "КОБЗАРЬ" на селі. Ц. 6 коп. 49

НАША КООПЕРАЦІЯ що виходить у Києві при найбільшій участі видатних кооперативних сил України.

Мужський кравець ІВ. ЛУЧКО. Майстерня цивільного і форменного зодіагу.